

MELLAN TVÅ KYRKOMÖTEN

Av biskop JOHN CULLBERG

I

DET VAR åtskilliga betydelsefulla ärenden, som handlades vid 1957 års kyrkomöte. Dock var det bara en enda sak, som fångade allmänhetens intresse och detta i så mycket högre grad: frågan om kvinnans behörighet till prästämbetet. Som alla vet, avslög kyrkomötet Kungl. Maj:ts proposition i ärendet. Sakligt sett innebar dock detta avslag med den motivering, som i elfte timmen åstadkoms, att man begärde uppskov för ytterligare råd- rum. För de flesta bland kyrkans ansvariga ledare framstod detta helt enkelt som en nödvändighet, enär ett definitivt beslut i ena eller andra riktningen förutsågs medföra ytterst allvarliga konsekvenser, i all synnerhet som den upphetsade stämningen var föga gynnsam för ett sakligt ståndpunktstagande. Ett par års betänketid kunde däremot knappast innebära nämnvärda olägenheter. Kungl. Maj:t har emellertid haft bråttom. Närmast synes man ha betraktat kyrkomötet som en tjurig barnunge, som — jämlikt en eljes föräldrad uppfostringsprincip — raskt skall tvingas att äta upp den ratade soppan. Och så

framlades till årets riksdag exakt samma proposition för att efter vederbörlig parlamentarisk behandling åstadkomma ökad press på den kommande höstens kyrkomöte.

Vad skall man nu säga om denna brådska? Så mycket är tydligt, att regering och riksdag inte tagit kyrkomötets önskan om råd- rum på allvar. Där bakom skymtar förmodligen den föreställningen, att kyrkomötets betänksamhet varit vad man brukar kalla de obotfärdigas förhinder; sådant har man ju knappast anledning att ägna nämnvärd respekt.

För att bedöma, hur det härmed i verkligheten förhåller sig, är det nödvändigt att något skärskåda huvudfaserna i det föreliggande problemet. Detta har ju en sällsynt benägenhet att åstadkomma emotionella dimbildningar. Dessvärre måste man nog förutsätta, att känslöstämningen över förra höstens debatt kommer att uppleva en repris, då frågan ånyo aktualiseras. Kan- ske kan det vara skäl att under mel- lantiden för sig själv och andra söka reda upp begreppen.

Innan jag går in på de egentliga sakfrågorna, vill jag gärna något

dröja vid den psykologiska bakgrunden till den upprörda sinnestämning, som i höstas kännetecknade kvinnoopinionen och en mycket stor del av den svenska pressen. Denna upprördhet får nämligen ingalunda viftas bort såsom något ovidkommande. Faktum är, att man fann kyrkomötets avslag — hur detta sedan motiverades — vara *kränkande* för den fullmyndiga svenska kvinnan. Man kunde helt enkelt inte tänka sig något annat *verkligt* skäl till avslaget, än att man inom kyrkan antingen frånkände kvinnan hennes fulla människovärde eller också underskattade hennes personliga kvalifikationer för de uppgifter, som åligger prästen i hans ämbetsutövning.

Om detta vore riktigt, borde från kyrkans sida ingenting annat sägas, än att man utlovar bot och bättring. För en sådan skulle rimligtvis ett par månader i stilla meditation vara tillfyllest. Emellertid är saken inte fullt så enkel. Det måste i sanningens namn klart sägas ifrån, att synpunkter av antytt slag helt lyste med sin frånvaro såväl i utskottsbehandlingen som i kyrkomötesdebatten. Kvinnans *likvärdighet* med mannen betonades med styrka även på de håll, där man avvisade hennes *likställighet* i den kyrkliga organisationen. Och i fråga om de personliga kvalifikationerna uttalades inga betänkligheter. Det var i verkligheten helt andra ting, som befann sig inom synfältet. Redan det förhållandet, att folkopinionen

i sin stora vrede vägrade att lyssna till den faktiska argumenteringen i kyrkomötet, visar hur föga saken var mogen för ett avgörande.

Emellertid måste även ett par andra omständigheter tagas med i räkningen, om man vill förstå kyrkans dilemma. Den ena gäller den positiva värderingen av kvinnoopinionen med dess vidsträckta resonans inom landet. Såsom folkkyrka kan den svenska kyrkan inte bortse från det faktum, att den genom sitt ställningstagande kan komma i en direkt och mycket kännsbar motsättning till den kvinnovärld, för vilken den bär ett ansvar, och därmed arbeta sekulariseringen i händerna. Riktigare uttryckt: Om risk för en motsättning av denna art yppar sig, måste det allvarligt övervägas, om den bottnar i sådant som för kyrkan är relativt oväsentligt, eller om den berör livsviktiga områden av kyrkans tro och liv. Endast i det senare fallet har kyrkan inre rätt att mot framställda anspråk resa motstånd med alla de konsekvenser detta kan innebära. Den andra omständigheten är kyrkans faktiska behov av mera omfattande insatser från kvinnohåll inom hennes eget arbetsfält. Om detta behov råder i stort sett enighet. Frågan har endast gällt, om det skall tillgodoses inom prästämbetets ram eller vid sidan av detsamma genom en särskilt inrättad kvinnlig tjänst inom kyrkan. På senare tid har man väsentligen varit inriktad på sistnämnda linje — även med den

tanken, att denna skulle tillföra kyrkan en kvantitativt vida större kvinnlig arbetskader än vad man kunde beräkna genom att öppna prästämbetet för kvinnan.

Sedan detta sagts, övergår jag till att söka specificera huvudsynpunkterna i debatten; de lär nog komma tillbaka till hösten, även om de parlamentariska styrkeförhållandena till äventyrs blir annorlunda. Min avsikt är inte att motivera ett personligt ställningstagande, utan att ge en möjligast objektiv bild av de komplikationer, inför vilka kyrkan ställes.

II

Utskottsbehandlingen dominerades helt av frågan om den kvinnliga prästens *bibliska legitimitet*. Man hänvisade till Jesu apostlaval och framför allt till Pauli bestämda direktiv: ingen kvinna får uppträda som församlingsledare. Detta återfördes — i full överensstämmelse med inom modern svensk exegetik hävdade åsikter — på en principiell nytestamentlig grundsyn, som här endast kan antydast. Såväl Jesus som Paulus efter honom hade genombrutit den antika ringaktningen för kvinnan som sådan, men på denna punkt finns ingen antydning till kompromiss. Kyrkan såsom »Kristi kropp» återspeglar den skapelseordning, där olika funktioner tilldelats mannen och kvinnan; inom kyrkan har mannen en gång för alla fått ledaransvaret. Detta är konsekvent nytestamentlig syn på

kyrkans ämbete, och den måste vara normerande för en evangelisk kyrka. Och så drog utskottsmajoriteten sin slutsats: Det är icke rådligt att gå mot Guds klara ord.

Om denna utskottets motivering för sitt avslagsyrkande blivit kyrkomötets, så kunde man möjligen förstå den våldsamma reaktionen — som då till ungefär lika delar borde ha vänt sig mot kyrkomötet och mot aposteln Paulus! Men denna motivering avslogs med stor majoritet, varför den knappast hade behövt figurera vid bedömandet av kyrkomötets ståndpunktstagande.

Viktigare än att räkna röstsiffror är naturligtvis att fråga sig, om utskottsmajoritetens bibeltillämpning är riktig eller inte. Här bryter sig meningarna i hög grad inom nutida teologi; jag har redan antytt, att utskottsmajoriteten kunde stödja sig på tongivande exegeter. Personligen ansåg jag mig nödsakad att i utskottsbetänkandet anmäla en avvikande uppfattning. Enligt mitt sätt att se vilar denna tolkning på en ohistorisk bibelsyn. Frälsningsfrågorna, som alltid ytterst gäller den enskilda människan, äger tidlös giltighet, därför att människan genom tiderna är sig i grunden lik. Ordningsfrågorna däremot, som anknyter till samhällsförhållanden, måste från tid till tid ställas på nytt sätt, helt enkelt därför att samhällslivets villkor ständigt är stadda i förändring. Även en »principiell» inställning utgår här från det faktiska sociala läget, och detta kän-

netecknades i antikens värld av att kvinnan — med få undantag — var mannen underordnad i familjens sammanhang. Den ogifta, självförsörjande kvinnans problem låg också nedanför horisonten. Att kvinnan i hellenismens religiösa värld hade vissa sakrala funktioner måste ha förstärkt motståndet mot att ge henne ledarställning i det kristna gudstjänstlivet, detta med tanke på arten av de hedniska prästinnornas kultutövning. Det synes mig nu orimligt att tänka sig, att inte en totalt förändrad social situation skulle kunna medföra revision även beträffande de principiella synpunkterna på kyrkans ämbetsfunktioner i den nya tiden.

Hur man nu än ser på saken, blir ställningen till bibelfrågan uppenbarligen av stor betydelse för den fortsatta debatten. Menar man, att Bibeln i frågor av detta slag inte ger några definitiva föreskrifter, är dörren öppen för vidare överväganden, varvid såväl andra principfrågor som praktiska lämplighetssynpunkter kan komma in i bilden. För dem åter, som av oro för en relativisering av kyrkans grundvalar anser sig böra fasthålla en verbal tolkning av de bibliska föreskrifterna såsom giltiga för alla tider, blir avvisandet av kvinnoprästerna en tros- och samvetssak av ytterligt allvarlig innebörd. Och vi kan inom kyrkan inte utan vidare bortse från det faktum, att företrädarna för en sådan grundsyn ingalunda är begränsade till en »högkyrklig» klick, utan i

stor utsträckning förekommer bland kyrkans mest hängivna och troget arbetande tjänare landet runt, såväl bland präster som bland lekfolk, kvinnor som män. Att bryskt stöta bort denna fraktion skulle utan ringaste tvivel leda till en svårartad kris inom kyrkan. Vad som närmast är av nöden är ett djupgående, inomkyrkligt »samtal» över åsiktsgränserna. Ett sådant samtal måste emellertid beröra för kyrkan så väsentliga ting, att ett väl tilltaget rådrum erfordras.

III

Om vi emellertid alltjämt håller oss till sakfrågorna, så är problemet inte utagerat med en eventuell hänvisning till att bibelordet knappast tar ställning till frågan om det kyrkliga ämbetets organisation i det nuvarande läget. Det finns också något som heter hänsyn till *kyrkans tradition*.

Traditionsprincipen har ju i en evangelisk kyrka icke alls samma bindande betydelse som skriftprincipen. I och för sig är ingen tradition sakrosankt. Därest det skulle visa sig, att en tradition — även en ärevärdig sådan — står i vägen för evangeliet, bör den traditionen brytas. Å andra sidan vore det helt orealistiskt att bortse från traditionens stora positiva värde på det religiösa området. Särskilt i en tid som kännetecknas av sin andliga rotlöshet är det för individen av oskattbar betydelse att kunna in-

lemmas i ett andligt sammanhang, som redan genom sin existens vittnar om att det ändå finns något fast, orubbligt i vår mänskliga tillvaro. Det råder knappast något tvivel om att just denna omständighet kraftigt bidrar till att moderna människor, som kastats ut i relativismens ovisshet, känner en dragning till den romerska kyrkan.

Det är givet, att den kyrkliga traditionens psykologiska betydelse förstärkes, i den mån den under århundraden och årtusenden blivit ett med kyrkans väsen. Detta är just fallet med prästämbetets maskulina utformning; den går tillbaka på urkyrkan och uppvisar sedermera ett praktiskt taget obrutet sammanhang ända in i vår tid, åtminstone vad de ortodoxa, romerska, anglikanska och lutherska kyrkorna beträffar. För de reformerta kyrkosamfundet ligger det delvis annorlunda till; jag återkommer strax till detta. Att problemet inom frikyrkosamfundet saknar egentlig aktualitet sammanhänger naturligtvis direkt med deras traditionslöshet på lång sikt. De har i regel en föga mer än hundraårig historia bakom sig; dessutom uppstod de ur väckelserörelser, som representerade en revolt mot kyrkans ämbetssyn. Snarast är det förvånansvärt, att så få kvinnor anställts som pastorer i de frikyrkliga församlingarna.

Vill man inifrån förstå anledningen till traditionens styrka inom de fyra ovan nämnda stora kyrkosamfundet, måste man besinna li-

*turgi*ens betydelse vid gudstjänstlivets utformning inom desamma. Även lutherdomen, som eljes så starkt betonar Ordets suveränitet, har i stort sett fullföljt den liturgiska linjen från medeltidskyrkan. Det lutherska kyrkorummet har två brännpunkter: predikstol och altare. Liturgi är nu inte, såsom många föreställer sig, enbart recitation av vissa föreskrivna texter och böner; den är ett drama, som utspelar sig i kyrkorummet, en dialog mellan Gud (Kristus) och den gudstjänstfirande församlingen. I blickpunkten befinner sig altaret; församlingens intresse koncentrerar sig på det som där sker. Både hörsel och syn får tas i bruk, då det gäller att leva med i liturgiens väldiga drama, som spänner över tid och rum med perspektiv över evighetens värld. Gud talar i det från altaret lästa Ordet, och församlingen svarar med bekännelse, bön och lovsång.

Vad har nu prästen för uppgift i liturgiens drama? Svaret på den frågan blir betydelsefullt för synen på prästämbetet över huvud. Om jag här anknyter till *ett* bestämt svar, så är det inte för att därmed utesluta andra möjligheter utan för att antyda, hur man i vida kretsar inom kyrkan med god motivering ser på saken. Alltså: prästen är Guds representant inför församlingen, och han är församlingens representant inför Gud. Den så införda s. k. representationstanken är visserligen föremål för mycken teo-

logisk kritik i våra dagar. Detta torde emellertid sammanhånga därmed, att man i »representationen» inlägger romerska föreställningar om prästens medlarställning i mässoffret. Varje glidning åt det hållet måste i en evangelisk kyrka bestämt avvisas. Om man däremot fasthåller den ovan givna tolkningen av den evangeliska liturgi-ens väsen, synes tanken på en representation bli ofrånkomlig. Enligt vår kyrkohandbok är det prästen, som (å egna och församlingens vägnar) vid altaret läser syndabekännelsen, trosbekännelsen och bö-nerna. Härvid företräder han församlingen, ett faktum som inte förändras, om församlingen aktivise-ras till medläsning. Och vid textläsningen är det ju *Guds* ord han föreläser, alltså såsom representant för Gud. — Endast det fullkomliga oförståndet kan mena, att detta representantskap skulle kunna förän-leda prästerlig självöverskattning. Representationen är knuten till den liturgiska ämbetshandlingen, inte till prästens person.

Liturgi-ens ursprung är att söka i nattvardsfirandet, som alltjämt även är dess höjdpunkt. Enligt luthersk grundsyn finns ingen principiell åtskillnad mellan Ordet och nattvarden; i bådadera är Kristus personligen närvarande (»realpresensen»). Nattvarden är »det synliga Ordet», Kristusnärvaron i den heliga måltiden »under bröd och vin». Liksom vid Ordets förkunnelse är det prästen, som här har uppdraget

att representera Kristus; han har att utföra den handling, som Kristus utförde vid nattvardens instiftande. För att understryka, att denna representation inte gäller prästens person utan ämbetshandlingen, föreskriver kyrkolagen, att prästen vid nattvardsmässan skall bära mässhake. Denna har sitt ursprung i det antika, manliga överplagg, som kallades paenula. I liturgiskt bruk har den fått en speciell innebörd: det är Kristi dräkt, i vilken prästen klädes för sin tjänst vid altaret.

Det torde nu stå klart, varför just det liturgiska momentet i det traditionella kyrkliga gudstjänstfirandet får en viss betydelse för vår huvudfråga. I och för sig finns det ju ingenting som hindrar, att en kvinna kan representera Kristus lika väl eller lika illa som en man. Detta förhållande kommer till uttryck i det s. k. allmänna prästadömet, där könsskillnaden inte spelar någon som helst roll — med Luthers formulering: Den ene skall vara en Kristus för den andre. Man kan gå ett steg längre. Även då det gäller förkunnelsen är könsfrågan tämligen betydelselös. I liturgi-ens — främst nattvardsliturgi-ens — drama är det faktiskt litet annorlunda. Här har den visuella symboliken ett vida större utrymme; den blir ytterligare understruken genom den liturgiska dräkten, för så vitt man över huvud har sinne för dennas historiska bakgrund. Det går knappast att komma ifrån,

att det liturgiska förloppet symboliskt-schematiskt upprepar skärtorsdagskvällens måltidsgemenskap. Svårigheten med en kvinnlig officiant hänger samman med det enkla faktum, att Kristus nu en gång var man och icke kvinna. Det är i själva verket inte lika enkelt att i liturgien ersätta mannen med en kvinna, som det kan vara på en byråchefspost eller i katedern.

Betydelsen av här anförda synpunkter är helt beroende av den vikt man inom gudstjänstlivet över huvud tillmäter liturgien. Inom de reformerta kyrkosamfundet liksom i våra frikyrkor har denna en ytterst undanskjuten plats; det är väl också därför som frågan om kvinnliga präster där aldrig kan få någon verklig tillspetsning. Vad lutherdomen beträffar, kan kanske något liknande sägas om den danska kyrkan och om vissa tyska landskyrkor. Att saken har ungefär samma ställning hos den svenska allmänheten, varom också en enhällig press vittnar, är ett symtom på att man där antingen tänker i reformert kyrkliga kategorier eller också utan kyrkliga kategorier alls. I båda fallen är förståelsen för liturgi obetydlig. Och det är därför som en grundsyn, motiverad ut ifrån ett genomfört liturgiskt tänkesätt, har så små utsikter att vinna resonans eller ens bli begriplig i den allmänna debatten.

Det sagda innebär inte något definitivt avvisande av tanken på kvinnan som präst. Jag har endast

velat peka på några i den allmänna debatten ofta förbisedda omständigheter, som för kyrkan komplicerar problemställningen och gör tveksamheten inför ett så genomgripande traditionsbrott ganska begriplig.

IV

Frågans ekumeniska komplikationer skall här icke beröras; de är enligt min mening icke av avgörande betydelse. Däremot må något sägas om de *inre svårigheter*, som prästvigning av kvinnor kan tänkas medföra för kyrkan.

Risken för *kyrkosplittring* har ofta framhållits. Det är oklart, vad man avser härmed. På extremt håll har man räknat med att de fraktioner inom kyrkan, som principiellt och energiskt avvisar tanken på kvinnliga präster, skulle bryta sig ut ur folkkyrkan och därmed äventyra dennas existens. Detta skulle gälla dels vissa högkyrkliga grupper, dels den fromhetstyp, som har sitt andliga hemvist särskilt på Västkusten. Personligen räknar jag knappast med en sådan eventualitet. Om frågan skulle avgöras i antydd riktning, bleve förvisso den inomkyrkliga spänningen kraftigt skärpt. Lojaliteten mot kyrkan skulle dock sannolikt visa sig vara tillräckligt stark för att motverka separatistiska tendenser av större omfattning. Detsamma torde i stort sett kunna sägas om kyrkans prästerskap. Något hot om att avgå från prästämbetet i händelse av beslut

om behörighet för kvinnan att bli präst har veterligen inte avhörts.

Allvarligare skulle utan tvivel konsekvenserna bli för *prästrekruteringen*, åtminstone för den närmaste framtiden. Sedan åtskilliga år har prästbrist gjort sig gällande inom kyrkan, i vissa stift på ett synnerligen kännbart sätt. Genom dispenser har stiftsledningarna lyckats någorlunda hjälpligt fylla luckorna. Trots att därmed många värdefulla krafter tillförts kyrkan är sänkningen av utbildningsstandarden självfallet olycklig; försvarlig är den endast under förutsättning, att det gäller ett kortvarigt provisorium.

Nu har läget inom de teologiska fakulteterna avsevärt ljusnat, och man har sett fram mot en tämligen snar normalisering av prästrekruteringen. På denna punkt riskerar man emellertid nu ett bakslag. Den unga teologgenerationen är starkt influerad av de riktningar, som på principiella grunder reser motstånd mot prästvigning av kvinnor. Man kan ha vilken åsikt som helst om denna teologi, faktum kvarstår att den finns och att dess verkningar sträcker sig långt och djupt. Det vore också helt förfelat att miss-tänkliggöra denna teologkategori för romanistiska tendenser eller att eljes underskatta dess kvalifikationer för prästtjänst inom vår kyrka. Tvärtom har det ofta visat sig, att dess representanter i praktiken kommit att utföra ett inspirerat och värdefullt arbete, inte minst

i fråga om kyrkans evangelisatoriska uppgifter. Från detta håll förklaras emellertid med tämligen stor bestämdhet, att man skulle känna sig främmande för att som präst tjäna en kyrka, som på en så väsentlig punkt avvikit från den av bibel och en obruten tradition utstakade linjen. Hellre väljer man under sådana omständigheter lärarbanan, som ju i lika hög grad som kyrkan pockar på nyrekrytering och som sannerligen inte erbjuder några mindervärdiga uppgifter. För stiftsledningarna skulle denna situation onekligen bli bekymmersam. Visst kan man glädja sig åt att vårt undervisningsväsen får ett gott tillskott av kristendoms lärare. Men luckorna i församlingsarbetet finns kvar och växer sig större. Och så nödgas man på obestämd tid permanenta det otillfredsställande dispensförfarandet. Undrar någon på om biskoparna oavsett principiell inställning till frågan känner slika framtidsutsikter ganska olustiga.

Någon invänder kanske, att luckorna ju kan fyllas genom de kvinnliga prästerna. Detta torde vara ett orealistiskt resonemang. Av de skrivelser, som de kvinnliga teologerna i Uppsala och Lund i höstas tillställde kyrkomötesutskottet, framgick, att endast fem f. n. vore beredda att mottaga prästvigning, därest sådan bleve möjlig. Erfarenheterna från Danmark ger också vid handen, att det kvantitativa tillskottet skulle bli obetydligt. Såsom redan antytts, skulle ett införande

av den särskilda kvinnliga tjänsten inom kyrkan sannolikt bli av vida större praktisk betydelse. Men det är inte den saken, som nu är aktuell.

V

Av det här anförda torde åtminstone så mycket framgå, att frågan för kyrkans del är vida mer komplicerad än de flesta menar. Det egentliga utredningsarbetet kan kanske anses vara i huvudsak utfört, men dess resultat är långtifrån entydigt. Med hänsyn till kyrkans struktur som religiöst samfund är det f. ö. mindre fråga om att avvakta en möjligast fullständig utredning än att komma fram till en djupgående självbesinning med sikte på hela hennes situation i nutiden. Mot denna bakgrund blir önskan om rådrum för det slutgiltiga avgörandet minst lika aktuell vid nästa kyrkomöte som den var i höstas. Skall vi ha kvinnliga präster, så är det ju också ur alla synpunkter angeläget, att de inom kyrkan tas emot med glädje och inte betraktas såsom någonting av staten påtvingat.

Finns det i nuvarande situation några utvägar för att få kyrkans rimliga önskemål om längre betänketid tillgodosedda? Formellt har höstens kyrkomöte givetvis möjlighet att åter avvisa förslaget genom att nyttja sin vetorätt. Jag har redan antytt, att detta synes vara den självklara utvägen för dem, som på bibliska grunder anser sig

av sitt samvete nödgade till en negativ hållning. Som en protest mot statsmakternas bristande respekt för kyrkans begäran om rådrum kunde en sådan reaktion anses motiverad även av dem, som intager en annan ställning till bibelfrågan. Farhågan, att detta skulle leda till vetorättens avskaffande, behöver man nog inte ta alltför allvarligt. En åtgärd, som ofelbart skulle leda till ett bryskt avklippande av bandet mellan stat och kyrka, lär från intet håll kunna anses påkallad i ett läge, då det omfattande utredningsarbetet i dessa frågor just satts i gång. Men det finns andra, sakligt viktigare omständigheter, som talar emot en slik negativism. Man får inte förbise, att den klyfta mellan kyrka och folk, som genom förra kyrkomötet öppnades, därmed skulle ytterligare vidgas. Särskilt skulle kvinnovärlden inte kunna uppfatta ett sådant beslut som något annat än en öppen krigsförklaring från kyrkans sida eller som en bekräftelse på den ofta framställda anklagelsen mot kyrkan, att hon är totalt ligkiltig inför kvinnoproblemet.

Under sådana omständigheter har man att undersöka, om det kan finnas andra utvägar. Den enklaste är av konstitutionella skäl på detta stadium dessvärre inte gångbar; det var enligt min tanke en försummelse från kyrkomötets sida, att det inte pekade på denna möjlighet. För det stora flertalet bland förra höstens protestanter torde själva

hand ändå ankommer på biskoparna att avgöra, om prästvigning skall förrättas eller inte. Med hänsyn till frågans ömtålighet synes det dock från början böra göras klart, att under angivna omständigheter biskoplig vägran att prästviga kvinnor inte får tolkas som ett försök att sabotera kyrkomötets beslut. Den skulle endast innebära, att hela frågan förlagts dit där den i sista hand ändå hör hemma, nämligen hos dem som fått ansvaret för

kyrkans ledning sig pålagt. Förutsättningen för nyordningens ikraftträdande skulle alltså vara överenskommelse härom i biskopsmötet.

Under tiden gäller det att med all kraft söka komma ur det infekterade krisläge, vari frågan inom kyrkan befinner sig. Det är alldeles uppenbart, att avgörandet icke kan uppskjutas på en obestämd framtid. Den pågående inomkyrkliga debattens intensitet tyder också på att så icke skall behöva bli fallet.